Sprawdzian: Europa w dobie oświecenia (klasa 2 liceum) Grupa A

Historia: idee, myśliciele i monarchie XVIII w.

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 18

8 zadań, 18 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Zasadę trójpodziału władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, mającą zapobiegać nadużyciom władzy, sformułował w dziele „O duchu praw" (1748):

(A) Karol Monteskiusz
(B) Wolter
(C) Jan Jakub Rousseau
(D) John Locke

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Encyklopedia Diderota:

(A) podręcznik łaciny dla kolegiów
(B) dzieło propagujące oświecenie
(C) kodeks prawa napoleońskiego
(D) traktat wojskowy o sztuce oblężeń

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Które z wymienionych państw europejskich w XVIII wieku uznaje się za klasyczne przykłady tzw. absolutyzmu oświeconego?

[A] Wielka Brytania jako monarchia parlamentarna
[B] Prusy za panowania Fryderyka II Wielkiego
[C] Francja za panowania Ludwika XV
[D] Hiszpania za panowania Filipa II
[E] Austria za panowania Józefa II

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj filozofa oświecenia do koncepcji lub idei, z którą jest szczególnie kojarzony.

1. Voltaire	…	A. trójpodział władzy: ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza
2. Monteskiusz	…	B. tolerancja religijna i krytyka nadużyć Kościoła oraz absolutyzmu
3. Rousseau	…	C. umowa społeczna — naród jako źródło suwerenności
4. John Locke	…	D. prawa naturalne: życie, wolność i własność jako niezbywalne prawa człowieka

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–2 pkt)

Wybierz jedno z państw sąsiadujących z Rzecząpospolitą, rządzone w XVIII w. w duchu absolutyzmu oświeconego, i przedstaw cechy tego ustroju oraz przykłady reform.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Scharakteryzuj główne idee oświecenia europejskiego XVIII w. Uwzględnij co najmniej trzy różne idee.

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Scharakteryzuj główne idee oświecenia europejskiego, odwołując się do pojęć: rozum, postęp, tolerancja i umowa społeczna.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, w jaki sposób idee oświecenia wpłynęły na rewolucje polityczne końca XVIII w.: amerykańską (1776) i francuską (1789).

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/europa-w-dobie-oswiecenia

Sprawdzian: Europa w dobie oświecenia (klasa 2 liceum) Grupa B

Historia: idee, myśliciele i monarchie XVIII w.

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 18

8 zadań, 18 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jan Jakub Rousseau w Umowie społecznej głosił, że:

(A) suwerenem jest lud, a władza pochodzi z umowy społecznej — rząd można obalić, gdy łamie prawa ludu
(B) trójpodział władzy (ustawodawcza, wykonawcza, sądownicza) jest warunkiem wolności
(C) absolutna władza monarchy pochodzi bezpośrednio od Boga i jest nienaruszalna
(D) wolny rynek i niewidzialna ręka rynku zapewniają dobrobyt społeczny

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Wielka Encyklopedia Francuska, redagowana przez Diderota i d'Alemberta w XVIII wieku, miała na celu przede wszystkim:

(A) propagowanie doktryny Kościoła katolickiego
(B) gloryfikację monarchii absolutnej Ludwika XV
(C) popularyzację literatury barokowej
(D) upowszechnienie wiedzy naukowej i idei oświeceniowych

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Który z filozofów oświecenia sformułował koncepcję trójpodziału władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą?

(A) Wolter
(B) Monteskiusz
(C) Jan Jakub Rousseau
(D) John Locke

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj filozofa oświeceniowego do jego głównej idei lub dzieła.

1. Voltaire	...	A. krytyka Kościoła i absolutyzmu, tolerancja religijna (Kandyd)
2. Jean-Jacques Rousseau	...	B. teoria praw naturalnych człowieka: życie, wolność, własność
3. Monteskiusz	...	C. umowa społeczna i suwerenność ludu (Du contrat social)
4. John Locke	...	D. trójpodział władzy (Monteskiusz -- O duchu praw)

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–2 pkt)
Przedstaw przyczyny i skutki I rozbioru Polski (1772).

Zadanie 6. (0–3 pkt)
Wyjaśnij, na czym polegał despotyzm oświecony na przykładzie rządów Fryderyka II Wielkiego w Prusach.

Zadanie 7. (0–3 pkt)
Wyjaśnij, na czym polegał absolutyzm oświecony, i podaj przykład władcy realizującego tę politykę.

Zadanie 8. (0–3 pkt)
Opisz najważniejsze cechy oświeconego absolutyzmu. Podaj dwóch jego przedstawicieli i ich reformy.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/europa-w-dobie-oswiecenia

Sprawdzian: Europa w dobie oświecenia (klasa 2 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **B, E**

4. (4 pkt) **1–B, 2–A, 3–C, 4–D** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Fryderyk II: zniesienie tortur, wolność wyznania, kodyfikacja, obowiązek szkolny. Ale pańszczyzna i militaryzm.
Punktacja: Cechy(1)+reformy(1).

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Oświecenie głosiło przede wszystkim racjonalizm - przekonanie, że rozum jest głównym narzędziem poznania świata, co prowadziło do krytyki przesądów i dogmatów religijnych. Filozofowie oświecenia, jak Wolter, postulowali tolerancję religijną i walczyli z fanatyzmem oraz nietolerancją Kościoła. Rozwinięto również koncepcję praw naturalnych człowieka oraz umowy społecznej (Rousseau), zgodnie z którą władza pochodzi od ludu i powinna być ograniczona - co wiązało się z krytyką absolutyzmu monarszego i przywilejów stanowych szlachty i duchowieństwa.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie racjonalizmu - przekonania o rozumie jako głównym narzędziu poznania świata i krytyki przesądów. 1 pkt za wskazanie postulatu tolerancji religijnej i krytyki fanatyzmu. 1 pkt za wskazanie koncepcji praw naturalnych człowieka i umowy społecznej jako podstawy władzy, wraz z krytyką absolutyzmu i przywilejów stanowych. Maksymalnie 3 pkt, uznaje się dowolne trzy poprawnie opisane idee.

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Oświecenie (XVIII w.) stawiało rozum ludzki (raison) w centrum — odrzucało ślepe posłuszeństwo wobec tradycji i autorytetu religijnego. Filozofowie (Wolter, Monteskiusz, Rousseau) propagowali tolerancję religijną, krytykę tyranii i wiarę w postęp cywilizacyjny przez edukację. Teorię umowy społecznej rozwinęli Locke (władza pochodzi z dobrowolnej umowy obywateli dla ochrony ich praw naturalnych) i Rousseau (suwerenność ludu, ogólna wola). Idee te zainspirowały Deklarację Niepodległości USA (1776) i Rewolucję Francuską (1789).
Punktacja: 1. Rozum i empiryzm jako źródło wiedzy; krytyka przesądów, irracjonalizmu i autorytetu (1 pkt). 2. Idea postępu ludzkości i tolerancji religijnej; krytyka despotyzmu (1 pkt). 3. Umowa społeczna (Locke, Rousseau): władza pochodzi od ludu i służy ochronie jego praw naturalnych (1 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Idee oświecenia bezpośrednio zainspirowały obie rewolucje. Rewolucja Amerykańska (1776): Deklaracja Niepodległości Jeffersona odwołuje się do Locke'a — „niezbywalne prawa: życie, wolność i dążenie do szczęścia"; rząd z przyzwolenia rządzonych to Rousseau. Konstytucja USA (1787) zastosowała Monteskiuszowy trójpodział władzy. Rewolucja Francuska (1789): „Wolność, Równość, Braterstwo" to kwintesencja oświecenia. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela (1789) cytuje wprost oświeceniowe prawa naturalne. Voltaire'owska krytyka Kościoła i absolutyzmu dała ideologiczne uzasadnienie dla obalenia ancien régime'u.
Punktacja: (1) Wpływ na rewolucję amerykańską: Deklaracja Niepodległości 1776 — prawa naturalne Locke'a, rząd z woli ludu (Rousseau) (1 pkt). (2) Wpływ na rewolucję francuską: Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela (1789) — wolność, równość, braterstwo; krytyka absolutyzmu (Voltaire) (1 pkt). (3) Konkretni filozofowie i ich wpływ: Monteskiusz — Konstytucja USA (trójpodział władzy); Rousseau — suwerenność ludu w Konstytucji Francuskiej (1 pkt). Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **B**

4. (4 pkt) **1–A, 2–C, 3–D, 4–B** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Anarchia, konfederacja barska, Fryderyk II. Utrata 30% terytorium. Impuls do reform (KEN, Sejm Wielki).
Punktacja: Przyczyny(1)+skutki(1).

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Despotyzm oświecony to forma rządów, w której monarcha zachowywał pełnię władzy absolutnej, lecz wdrażał reformy inspirowane ideami oświecenia. Fryderyk II Wielki wprowadził tolerancję religijną, zreformował sądownictwo i zapoczątkował kodyfikację prawa (ukończony po jego śmierci Landrecht pruski z 1794 r.), rozwijał szkolnictwo i popierał manufaktury oraz naukę, korespondując z Wolterem. Mimo reform władza pozostała w pełni scentralizowana, a chłopi w większości nadal podlegali poddaństwu — despotyzm oświecony oznaczał unowocześnienie państwa, a nie demokratyzację ustroju.
Punktacja: Definicja despotyzmu oświeconego (1 pkt) + przykłady reform Fryderyka II, np. tolerancja religijna, kodyfikacja prawa, rozwój oświaty i gospodarki (1 pkt) + wskazanie ograniczeń, np. władza pozostała absolutna, chłopi nadal w poddaństwie (1 pkt). Maks. 3 pkt.

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Absolutyzm oświecony to forma rządów, w której monarcha sprawujący pełnię władzy absolutnej wprowadzał reformy inspirowane ideami oświecenia — kodyfikował prawo, wspierał oświatę i naukę, ograniczał przywileje Kościoła, a niekiedy wprowadzał tolerancję religijną, jednocześnie nie rezygnując z autorytarnego charakteru swej władzy. Przykładem takiego władcy był cesarz Józef II Habsburg, który zniósł poddaństwo osobiste chłopów, wprowadził tolerancję religijną (patent tolerancyjny) i reformował administrację państwa. Sprzecznością tej idei było jednak to, że reformy odgórne nie oznaczały żadnego realnego udziału społeczeństwa w sprawowaniu władzy — decyzje wciąż podejmował wyłącznie monarcha.
Punktacja: 1 pkt za definicję (władza absolutna łączona z ideami oświecenia — reformy prawa, oświaty, tolerancji przy zachowaniu pełni władzy monarchy) + 1 pkt za przykład władcy i konkretną reformę (np. Fryderyk II Wielki, Józef II, Katarzyna II) + 1 pkt za wskazanie ograniczenia/sprzeczności tej idei (reformy odgórne, bez udziału społeczeństwa w rządzeniu). Maks. 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Oświecony absolutyzm to forma rządu, w której monarcha przeprowadza reformy inspirowane filozofią oświecenia (racjonalizm, tolerancja, dobro publiczne), ale nie rezygnuje z absolutnej władzy. Cechy: centralizacja władzy, kodyfikacja prawa, tolerancja religijna, inwestycje w oświatę. Przedstawiciele: (1) Fryderyk II Wielki (Prusy) — zniesienie tortur, reforma sądownictwa i prace nad kodyfikacją prawa, rozbudowa administracji i armii, mecenat nad Wolterem i filozofami w Sanssouci; (2) Józef II (Austria) — edykt tolerancyjny 1781, zniesienie poddaństwa osobistego chłopów (1781), kasata klasztorów, reformy szkolnictwa.
Punktacja: 1 pkt: cechy oświeconego absolutyzmu (reformy w duchu oświecenia, ale bez ograniczania władzy monarszej; rozbudowa aparatu państwa, kodyfikacja praw); 1 pkt: pierwszy monarcha z reformą; 1 pkt: drugi monarcha z reformą. Łącznie 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 18 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	17–18 pkt
dobry (4)	14–16 pkt
dostateczny (3)	9–13 pkt
dopuszczający (2)	6–8 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/europa-w-dobie-oswiecenia**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.